

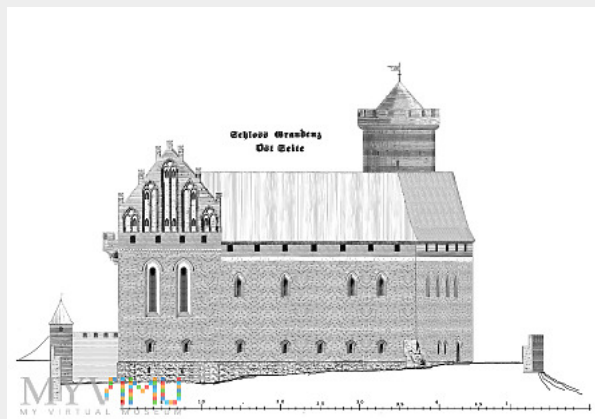
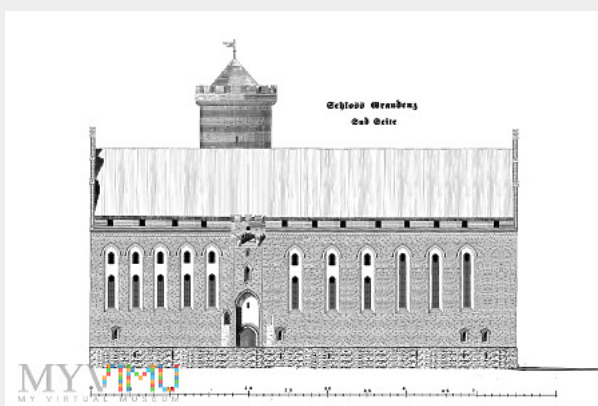
Pierwsze murowane zamki konwentualne. Grudziądz

Kolekcja: Zamki Krzyżackie rysunki

Muzeum: Muzeum Orłosia

Właściciel: orlos52

Miejsce pochodzenia: Polska

Stan eksponatu: Bardzo dobry

Opis: Zamek komturów krzyżackich w Grudziądzu (ordensburg Graudenz) , według mnie był jednym z najciekawszych krzyżackich zamków. Usadowiony został na wysokiej wiślanej skarpie, dominował na leżącym u podnóża miastem i tworzył z nim wspólny system fortyfikacyjny. Widok tego całego założenia - ogromne zamczysko i mur ceglanych wysokich spichlerzy miejskich, musiał budzić w tamtych czasach respekt u płynących Wisłą podróżników. Budowę zamku właściwego rozpoczęto prawdopodobnie około roku 1267, choć niektóre przekazy historyczne datują ją na wcześniejszą, a w 1300 dom główny był już właściwie gotowy. Plan zamku możliwe że powstał już w połowie XIII w i począwszy od zacytowanego w postaci murów obwodowych był realizowany do pierwszego ćwierćwiecza wieku następnego. Czyli wysoce prawdopodobnym jest datowanie tego planu na starszy niż Malbork. Pewnikiem jest, iż w 1290 poświęcono kaplicę (kościół) zamkową, czyli na pewno urzędował już tam komtur i miał swoją siedzibę konwent braci rycerzy (sześciu + 3 księży). Z zachowanych opisów i lustracji wynika, że zamek był bardzo bogato zdobiony architektonicznie, a wyposażenie kaplicy zamkowej uchodziło za jedno z najciekawszych w państwie rycerzy spod czarnego krzyża. Niektóre z tych rzeźb zostały wtórnie umieszczone w okolicznych kościołach. Główny dom, czyli zamek wysoki miał rzut nieregularny na planie trapezu z okazałym skrzydłem południowym, w którym umieszczono kapitułę, refektarz i kaplicę, z ołtarzem skierowanym na wschód. Takie rozplanowanie głównego skrzydła było charakterystyczne dla wczesnych zamków krzyżackich. Elewacje tego skrzydła zdobiły duże blendy, które prawdopodobnie miały podkreślać potęgę samej budowli (podobnie jak w zamku malborskim). Pozostałe skrzydła były mniej okazałe i mieściły pomieszczenia takie jak sypialnia konwentu, infirmeria, mieszkanie komtura i inne pomieszczenia gospodarcze. Grudziądzki zamek posiadał najciekawiej zdobioną wieżę bergfried, mianowicie wykonaną z zielonej glazurowanej cegły pasy, obejmujące całą wieżę. Był to jedyny znany przypadek takiego zdobienia wieży w krzyżackiej budowlu. Wejście do wieży znajdowało się 14 m nad poziomem dziedzińca i wiodło po mostku zwodzonym zamykanym od jej strony, co było charakterystyczne dla zamków zakonnych budowanych do połowy XIV w. W 1388 roku w wyniku podmycia przez Wisłę runęła część skrzydła zachodniego, które odbudowano jeszcze za czasów krzyżackich. Wtedy też prawdopodobnie zniszczone zostało potężne gdańskie, je też odbudowano, nie mam wiedzy, a na znanych rycinach gdańska jakos nie widać. Wjazd do zamku prowadził od strony miasta i wiodł przez długie przedzamcze, dwie bramy i most zwodzony nad suchą fosą. Główny zamek otoczony był podwójnym murem, posiadał parczę i jak na wiek XIV posiadał niezłe właściwości obronne.

W czasie wielkiej wojny 1410 r jego zdolności obronne były już niewystarczające i został dość łatwo zdobyty przez wojska Jagiełły. Po pokoju toruńskim wszedł w skład Rzeczypospolitej i pełnił funkcje siedziby starostwa. Kres budowli przyszedł, gdy król pruski Frycek przeznaczył go jak rezerwuar cegły dla budowanej opodal cytadeli. Defakto wiele pożytku z niej nie mieli, gdyż zaprawa która tą cegłę wiązano miała tak dużo białka zwierzęcego (może nie tylko zwierzęcego), że podczas rozbiórki nie dawała się od niej oddzielić. Pozostawiono tylko wieżę zwana Klimek, którą Niemcy wysadzili w 1945 roku podczas obrony miasta. Dzisiaj odbudowana w 2014 wieża jest dostępna dla szerokiej publiczności jako punkt widokowy. Elewacje na podstawie rysunków Conrada Steinbrechta.

Plan zamku wg Marcina Wiewióry

Link do innego rysunku:

<https://myvimu.com/exhibit/54911527-zamek-krzyzacki-w-grudziadzu>